

Teorie 2 – Metodologie Zpracování dat a statistika

Sociologický výzkum v umění a kultuře

Problémy výzkumu v sociálních vědách

- ▶ Multiparadigmatičnost → závěry mají vždy pravděpodobnostní charakter
- ▶ Nálezy bývají platné jen pro prostředí, ze kterého jsme sebrali data
- ▶ Ustavit důkaz o kauzalitě je obtížné, ne-li nemožné

Problémy výzkumu v sociálních vědách

- ▶ V sociálních vědách prakticky nikdy nebudeme pracovat s úplně popsáním přirozeným systémem
  - ▶ Je nutné pracovat s redukovaným popisem reality → budeme vždy vystaveni zkreslení
-

Redukce

- ▶ Počtu pozorovaných proměnných
  - ▶ Počtu analyzovaných vztahů mezi nimi
  - ▶ Populace na vzorek
  - ▶ Časového kontinua na popis jednoho, nebo několika málo časových bodů
-

Metodologie – validita

- ▶ **Validita = platnost metody, správnost**
  - ▶ Správnost vůči cíli = měřím skutečně to, co chci měřit

- ▶ **Typy validity (Kerlinger)**
  - ▶ **Vnitřní validita (validita jednotlivého projektu)**
    - ▶ Projekt adekvátní vzhledem k cílů a hypotézám
    - ▶ Randomizace
    - ▶ Kontrola nad nezávislými proměnnými

  - ▶ **Vnější**
    - ▶ Reprezentativnost
    - ▶ Zobecnitelnost

▶ 5

Metodologie – validita

- ▶ **Dosahování validity**
  - ▶ Operacionalizace
  - ▶ Ověřování formulací
  - ▶ Statistické metody
  - ▶ Validace

▶ 6

Operacionalizace

- ▶ Teoretické pojmy nemůžeme pozorovat přímo
- ▶ TP → znaky a indikátory → realita
- ▶ Operacionalizace = transformace TP do podoby měřitelných znaků
- ▶ Operacionalizace – explikace

▶ 7

Metodologie – reliabilita

- ▶ Reliabilita = spolehlivost a stálost dat
- ▶ Nespolehlivá metoda nemůže být validní!
- ▶ Druhy reliability
  - ▶ Stabilita → retest
  - ▶ Konzistence → split-half, podvýběry
  - ▶ Ekvivalence → klasifikace, kategorizace = třídění
  - ▶ Objektivita → výzkumník, explikace

▶ 8

Metodologie – reliabilita

- ▶ Klasifikace
  - ▶ Enumerace
  - ▶ Definice
  - ▶ Kvantitativní třídění
  - ▶ Intervaly

- ▶ Explikace (zvětšuje objektivitu)
  - ▶ Shodné porozumění pojmům
    - ▶ EXPLIKANDUM
    - ▶ EXPLIKÁT

- ▶ Kvantifikace

▶ 9

Rozdíly z hlediska transformace informace

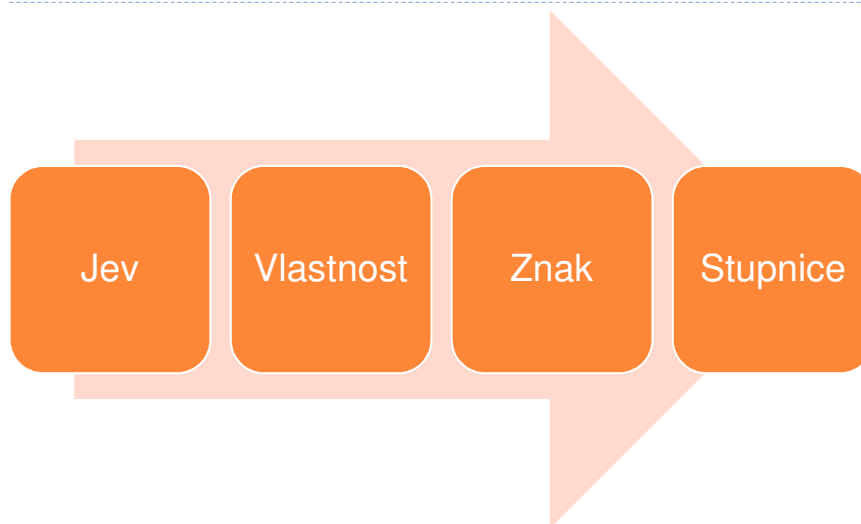

<p>Kvantitativní výzkum silná standardizace → Vysoká reliabilita</p> <p>silná redukce → Nízká validita</p>	<p>Kvalitativní výzkum slabá standardizace → Nízká reliabilita</p> <p>volná forma otázek a odpovědí → Vysoká validita</p>
---	--

▶

Kvantifikace

▶ 11

Kvantifikace – druhy znaků

- ▶ **Nominální**
  - ▶ Výčet variant
  - ▶ Dichotomické, polytomické
  - ▶ 1-0, ano – ne, je – není

- ▶ **Ordinální**
  - ▶ Určené pořadím
  - ▶ Slovní („nahrubo“): špatný – lepší – nejlepší
  - ▶ Určení pořadí: základní – střední – vysokoškolské vzd.
  - ▶ Stupnice s nestejnými intervaly: příjem do 15, do 100, nad 100

- ▶ **Kvantitativní měřitelné – na stejných intervalech**

▶ 12

Kvantifikace – druhy stupnic

- ▶ **Nominální**
  - ▶ Výčet
  - ▶ Logická rovnost a různost

- ▶ **Pořadové (ordinální)**
  - ▶ Nejčastější
  - ▶ Logická rovnost a různost + relativní velikost
  - ▶ Silně podmíněny operativní definicí znaku

- ▶ **Intervalové**
  - ▶ Nejpřesnější
  - ▶ Se smluveným bodem +/-
  - ▶ S výchozím bodem 0

▶ 13

Poznámky ke statistice

Zpracování dat

- ▶ **Primární analýza dat**
  - ▶ Třídění prvního stupně – poloha, rozptýlení, rozdělení
  - ▶ Třídění druhého stupně – korelace a regrese

- ▶ **Sekundární analýza dat**
  - ▶ Faktorová analýza
  - ▶ Shluková analýza

▶ 15

Střední hodnoty

- ▶ **Aritmetický průměr**
  - ▶ Závisí na všech členech řady, vč. krajních hodnot
  - ▶ Obvykle nejpřesnější střední hodnota
  - ▶ Různé řady se stejným obsahem – podobný průměr

- ▶ **Modus**
  - ▶ Nejčetnější hodnota
  - ▶ Bimodalita
  - ▶ Není ovlivněn extrémními hodnotami
  - ▶ Možno často určit odhadem
  - ▶ „normální případ“ vs. typická hodnota - typ

▶ 16

Střední hodnoty a variabilita

- ▶ **Medián**
  - ▶ Nepodléhá vlivu extrémních hodnot
  - ▶ Nevyžaduje úplnou řadu (otevřené intervaly)
  - ▶ Centralita řady

- ▶ **Směrodatná odchylka**
  - ▶ $M+s$ 68%
  - ▶ $M+2s$ 95%
  - ▶ $M+3s$ 99,7%
  - ▶ Pravidlo 3 sigma

▶ 17

Výběrové postupy

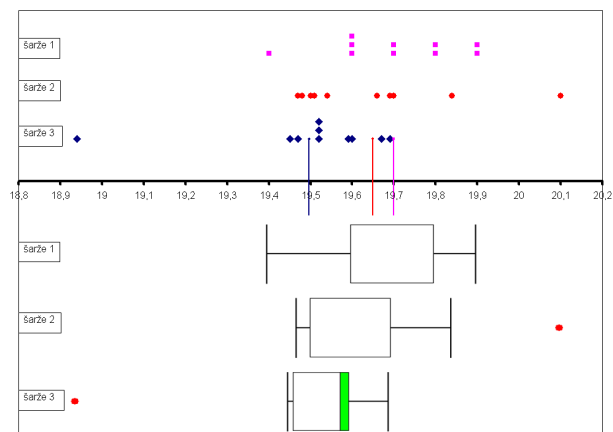
- ▶ **Statistická procedura**
  - ▶ Vyčerpávající
  - ▶ Výběrová – výběrový soubor

- ▶ **Výběr**
  - ▶ Náhodný
  - ▶ Záměrný
  - ▶ Smíšený

- ▶ **Reprezentativnost**

▶ 18

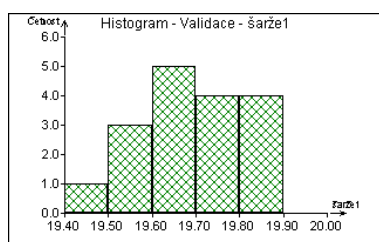
Grafické metody

Diagram rozptýlení a krabicový graf

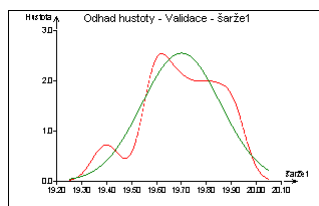

Grafické metody

Histogram

Odhad hustoty pravděpodobnosti

Výběrové postupy

- ▶ **Náhodné výběry**
  - ▶ Prostý náhodný výběr
    - ▶ S vrácením, bez vrácení
  - ▶ Mechanický výběr
  - ▶ Dvoustupňový výběr

- ▶ **Smíšené**
  - ▶ Výběr oblastní (stratifikovaný)
  - ▶ Výběr pomocí kvót (VVM)

▶ 21

Reprezentativnost vzorku populace

- ▶ přibližná shoda struktury vzorku a populace ($\pm 5\%$ povolené odchylky).

- ▶ možnost akceptování kvantitativního kritéria pro reprezentativnost
  - ▶ do 100.....80%
  - ▶ do 1 000..... 40%
  - ▶ do 10 000..... 7,5%
  - ▶ do 100 000..... 1,5%
  - ▶ do 1 000 000..... 0,25%
  - ▶ do 10 000 000..... 0,075%

▶